

KANCELARIA SENATU

BIURO KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

BKS/DPK-134-28136/13 JB

Warszawa, dnia 15 lipca 2013 r.

Nr: 28136/2	Data wpływu 18 czerwca 2013 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 9 lipca 2013 r.

PODJĘCIE UCHWAŁY OKOLICZNOŚCIOWEJ

TEMAT

**USTANOWIENIE PAŹDZIERNIKA 2013 ROKU
MIESIĄCEM UNII HORODELSKIEJ**

WNOSZACY PETYCJE: petycja zbiorowa

Stowarzyszenie Rodu Rodziewiczów, Radziewiczów, Rodzewiczów, Radzewiczów i Rudziewiczów.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę uchwałodawczą w celu ustanowienia miesiąca października 2013 roku Miesiącem Unii Horodelskiej.

UZASADNIENIE WNOSZĄCYCH PETYCJE:

W związku z przypadającą 2 października 2013 r. 600-ną rocznicą Unii Horodelskiej Stowarzyszenie złożyło petycję o podjęcie uchwały w sprawie uznania października 2013 roku Miesiącem Unii Horodelskiej.

Zdaniem wnioskodawców zawarcie w 1413 r. w Horodle, Unii pomiędzy Polską a Litwą stanowi modelowy przykład współdziałania, dwóch sąsiadujących państw, w budowaniu porozumienia na zasadach wolnych, równych i sprawiedliwych. Jest to szczególny rodzaj współpracy międzynarodowej, stanowiący element naszego dziedzictwa narodowego, naszej tożsamości i wiedza o nim powinna być znana wszystkim Polakom.

W ocenie wnoszących petycję, wydarzenie to, odegrało wielką rolę w kształtowaniu narodu polskiego i litewskiego, demokratycznej państwowości gotowej do współpracy w różnych dziedzinach, przy jednoczesnym zachowaniu tożsamości i tradycji.

Autorzy petycji, w oparciu o opinie autorytetów naukowych m.in. historyka prawa Oswalda Blazera, oceniają to wydarzenie, jako symbol pojednania i współpracy w stosunkach polsko-litewskich.

STAN PRAWNY:

brak

PRACE LEGISLACYJNE:

brak

DZIAŁANIA POWIĄZANE:

Działanie związane z materialnym upamiętnieniem zawarcia Unii Horodelskiej miały miejsce już w XIX w. W okresie zaborów (w 1881 r.) na fali licznych wystąpień patriotycznych, odbył się w Horodle zjazd delegacji polskich zwany „Zjazdem Horodelskim”. Zorganizowano wówczas manifestację patriotyczną, która przeszła z Lublina do oddalonego o ok. 16 km Horodła. Na przedpolach miasta została odprawiona Msza Święta. Potem delegaci podpisali akt odnawiający ideę Unii Horodelskiej, jako protest przeciwko samowolnemu rozbirowi Polski, w którym zażądano przywrócenia

niepodległości. Dodatkowo, aby upamiętnić wydarzenie, społeczeństwo usypało kopiec, na szczycie którego stanął dębowy krzyż. Kopiec z czasem uległ degradacji.

Na początku XX w. (1924 r.) powołany został społeczny Komitet Odbudowy Kopca. Członkowie Komitetu zorganizowali akcję informacyjną skierowaną do rodaków. Kampania informacyjno-propagandowa uzyskała społeczne poparcie. Do Horodła zaczęto dostarczać materiał ziemny. W ciągu tygodnia usypano kopiec o średnicy 25 m i wysokości 11 m. Na szczycie kopca stanął 6 metrowy kuty krzyż upamiętniający ważne momenty z historii Horodła.

Kopiec i krzyż przetrwały do czasów współczesnych, obecnie są pod opieką środowiska lokalnego.

W 1988 r. – w 575. rocznicę zwania Unii Horodelskiej – środowisko kościelne, przy udziale miejscowych władz, zorganizowało uroczystą sesję naukową. Podobną uroczystość zorganizowano również w 2001 r. z okazji 140. rocznicy Zjazdu Horodelskiego i w 2011 r. z okazji 150. rocznicy wydarzenia.

Dodatkowo, w 2011 r. wybita została okolicznościowa moneta „5 Dukatów Horodelskich”, zaś staraniem miejscowego Urzędu Poczтового wydano spersonalizowany znaczek pocztowy.

Z okazji **600-lecia podpisania Unii Horodelskiej**, Towarzystwo Miłośników Ziemi Horodelskiej przy współpracy z Klubem „Kamieniołom”, Stowarzyszeniem „Inicjatywa Małopolska im. Króla Władysława Łokietka” oraz Muzeum Bitwy pod Grunwaldem w Stębarku, w listopadzie 2012 r. zainaugurowano cykl internetowych konferencji pod wspólnym tytułem „Unia horodelska 1413. Przesłanie na dziś”.

Na 13 lipca 2013 r. Muzeum Bitwy pod Grunwaldem zaplanowało, przy okazji cyklicznej imprezy upamiętniającej bitwę pod Grunwaldem, otwarcie ekspozycji „600 lat po Horodle. Zapomniany świat kresów”, a także prelekcje historyków z Polski i Litwy.

Towarzystwo Miłośników Ziemi Horodelskiej w 2013 r. planuje zorganizowanie szeregu wydarzeń związanych z upamiętnieniem zawarcia Unii w Horodle m.in. wydanie monografii gminy Horodło, okolicznościowych karty pocztowych i kalendarzy, konkursy

wiedzy o Unii horodelskiej adresowane do szkół średnich województwa lubelskiego i szkół średnich z terenu Polski noszących imię Króla Władysława Jagiełły. Główne obchody upamiętniające zawarcie Unii TMZH zaplanowało na 5 i 6 października 2013 r.

Również z okazji **600-lecie zawarcia Unii horodelskiej** Polska Akademia Umiejętności z Krakowa, przy wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz władz Krakowa, we wrześniu 2013 r., zaplanowała konferencją naukową pt.: „Horodło (1413-2013) Królestwo Polskie i Wielkie Księstwo Litewskie w dobie horodelskiej”.

Komisja Praw Człowieka, Praworządności i Petycji 2 października 2012 r. (na 51. Posiedzeniu) analizowała petycję P8-11/12 – wniesioną przez Stowarzyszenie Rodu Rodziewiczów, Radziewiczów, Rodzewiczów, Radzewiczów i Rudziewiczów – przedmiotem której był wniosek o ustanowienie roku 2013 Rokiem Unii Horodelskiej. Członkowie Komisji po przeprowadzeniu dyskusji zdecydowali o niepodejmowaniu dalszych prac na petycją.

INFORMACJE DODTKOWE:

Unie polsko-litewskie zawarte w XIV-XVI w.:

Unia w Krewie 1385 r.

Unia krewska została podpisana w celu usankcjonowania małżeństwa wielkiego księcia litewskiego Władysława Jagiełły z królową Polski Jadwigą w zamian za przejście Litwy na katolicyzm, przyłączenie jej do Polski i odzyskanie przez Jagiełłę utraconych ziem koronnych, w tym Pomorza znajdującego się w rękach krzyżackich.

Unia wileńsko-radomska 1401 r.

W 1401 r. Wilnie wielki książę Witold wystawił dokument potwierdzający podległość królowi polskiemu i zobowiązywał się wraz z bojarami litewskimi do przyłączenia ziem litewskich do Korony. Ponadto bojarzy otrzymali zapewnienie uzyskania przywilejów szlacheckich. Układ wileński potwierdziła rada koronna w Radomiu, przyznając równocześnie dożywotnio tytuł wielkiego księcia litewskiego Witoldowi Kiejstutowiczowi.

Unia horodelska 1413 r.

Unia horodelska została zawarta 2 października 1413 r. w Horodle pomiędzy Koroną Królestwa Polskiego a Wielkim Księstwem Litewskim.

Unia potwierdziła wolę obydwu narodów do dalszego zacieśniania wzajemnych stosunków przy zachowaniu odrębności państwa litewskiego. Bojarzy zobowiązali się

powołać po śmierci Witolda nowego wielkiego księcia w porozumieniu z Polską, zaś panowie polscy godzili się na wybór króla polskiego w porozumieniu z Litwą. Postanowiono także zwoływać wspólne sejmy polsko-litewskie w Lublinie lub Parczewie. Litewską szlachtę zrównano z polskimi rodami, przez przyjęcie do rodów herbowych 47 rodów bojarskich wyznania rzymskokatolickiego. Na Litwie ustanowiono także urzędy wojewodów i kasztelanów. Utrzymanie Unii miało na celu przede wszystkim wspólne występowanie przeciw Krzyżakom i innym wrogom obydwu krajów, zacieśnianie wzajemnych stosunków przy zachowaniu odrębności państwa litewskiego.

Unia w Grodnie 1432 r.

Unia powoływała na tron wielkksiążęcy na Litwie Zygmunta Kiejstutowicza i zawierała porozumienie w sprawie powrotu Podola do Korony.

Unia w Mielniku 1501 r.

Unia mielnicka potwierdziła postanowienia podjęte w Wilnie w 1499 r. (przymierze o charakterze obronnym, w którym potwierdzono, także wspólną wolę uzgadniania kandydatów na władców). Jednakże, układ nie wszedł w życie wobec sprzeciwów ze strony Władysława II Jagiellończyka, króla Czech i Węgier, oraz Zygmunta Jagiellończyka (późniejszego króla Zygmunta I Starego), będącego wówczas namiestnikiem Śląska.

Unia lubelska 1569 r.

Ukoronowaniem dążeń zjednoczeniowych Polski i Litwy był akt Unii uchwalony w 1569 r. w Lublinie przez sejmy obydwu państw. Na mocy tejże Unii Korona i Litwa stanowiły odtąd Rzeczpospolitą Obojga Narodów, ze wspólnie obieranym królem, wspólnym sejmem i wspólną polityką zagraniczną. W odróżnieniu od poprzednich unii personalnych Unia lubelska była unią realną. Korona i Litwa zachowały odrębne urzędy centralne, oddzielny skarb, oddzielne armie, a także oddzielne urzędy ziemskie i sądy oparte na odrębnych statutach. Wspólne były: monarcha (król), sejm i polityka zagraniczna. Do Polski przyłączono województwa: braclawskie, kijowskie, podlaskie i wołyńskie. Wzajemna tolerancja narodowościowa i wyznaniowa oraz równe prawa stanowe na ziemiach polskich i litewskich stanowiły o trwałości Unii, której koniec przyniosły w XVIII w. rozbiory.

REKOMENDACJE BIURA:

Głównym zamysłem autorów petycji jest chęć szczególnego uhonorowania wydarzeń horodelskich, których 600-na rocznica przypada w październiku 2013 r.

Wyrazem tego zamysłu było wniesienie przez Stowarzyszenie pierwszej petycji w 2012 r., w której postulowano ustanowienie roku 2013 Rokiem Unii horodelskiej. Wówczas wniosek petycyjny nie uzyskał akceptacji Komisji.

Jednakże w ocenie wnioskodawców wydarzenia horodelskie zasługują na szczególne uhonorowanie. Autorzy petycji wyrażają opinię, że istotnym działaniem dla podkreślenia wagi wydarzenia i upowszechnienia wiedzy o nim będzie podjęcie przez Senat uchwały okolicznościowej, ustanawiającej październik - Miesiącem Unii Horodelskiej.

Jak ustaliło Biuro Komunikacji Społecznej organizacje społeczne (Towarzystwo Miłośników Ziemi Horodelskiej) i środowiska naukowe (Akademia Umiejętności z Krakowa) aktywnie podjęły już działania materialnie upowszechniające wiedzę o zawartej w 1413 r. Unii horodelskiej m.in. wystawa, publikacje, konkurs, funkcjonuje tematyczna strona internetowa.

Pozostawiając decyzję o podjęciu prac nad zgłoszoną propozycją inicjatywy uchwałodawczej do uznania Komisji, pozwalamy sobie zwrócić uwagę, iż zwyczajowo, w ślad za uchwałą okolicznością, ustanawiającą patrona miesiąca mogą iść inne, wcześniej nieplanowane działania, jak wystawy, spotkania, konferencje itp. obciążające senatorów i Kancelarię Senatu.

OPRACOWAŁA

Joanna Baranowska

DYREKTOR

Anna Pomianowska-Bąk